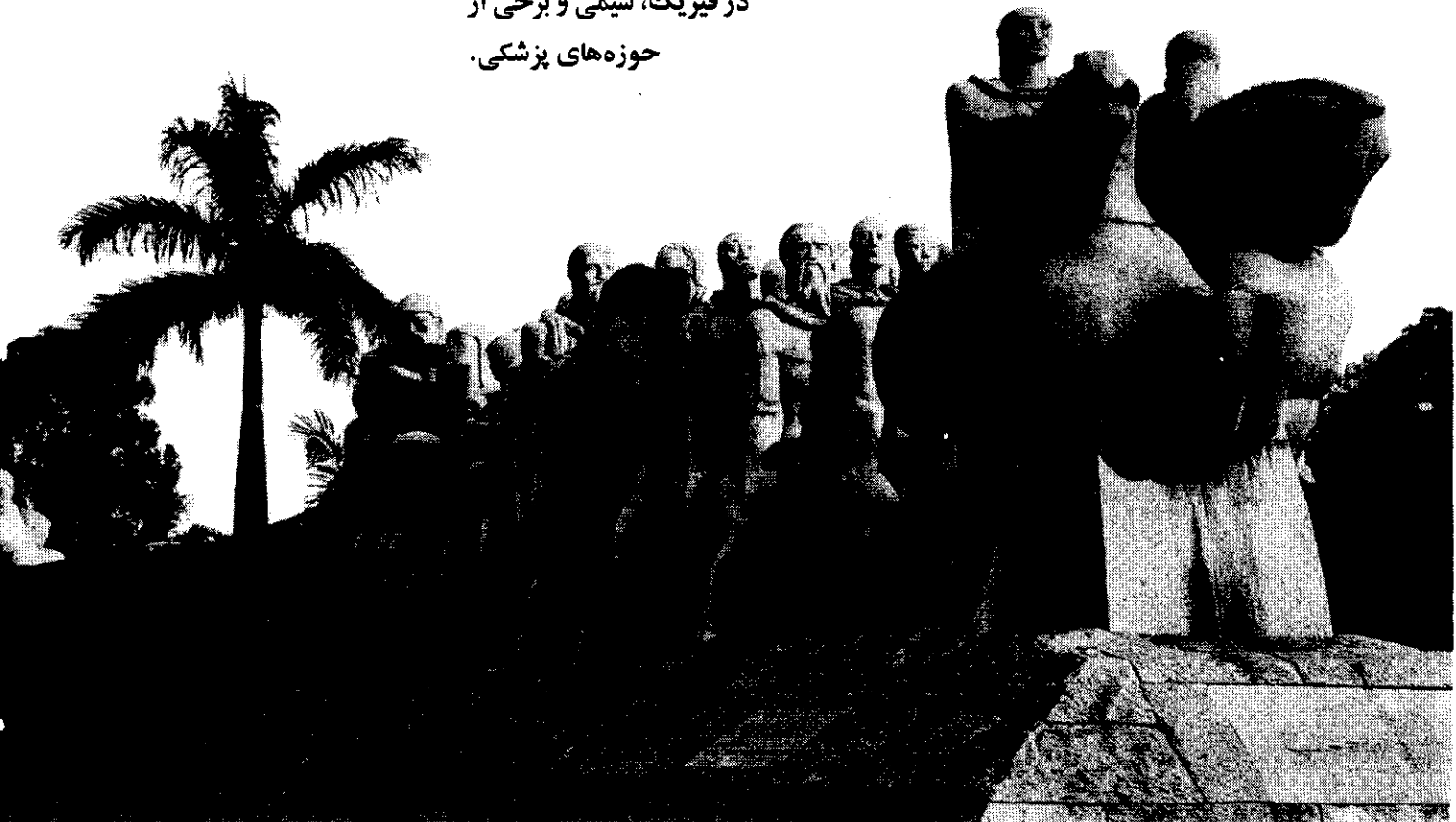

رشد علم در برزیل و دورنماهای آینده آن

استاد الجیو عبدالله

■ در خلال ۲۰ سال گذشته، گروهی از عالمان نخبه قادر بوده‌اند که در سطح بین‌المللی به پژوهش بپردازند، بخصوص در فیزیک، شیمی و برخی از حوزه‌های پزشکی.

است و حمایت از طرحهای پژوهشی که معیارهای کیفیت را رعایت می‌کنند از سوی بنیاد FAPESP بر عهده گرفته شده، بنیادی که یک درصد بودجه دولتی ساووپولو که به وسیله قانون اساسی تضمین و توسط حکومت ایالتی پرداخت شده را دریافت می‌کند. وانگهی، مسئله بسیار مهم آن است که این کار، به سبب وجود یک طرح دقیقاً علمی برای قضاوت، بدون توجه به طرز فکر ویژه حکومت فدرال انجام می‌شود. بدین سان، در خلال ۲۰ سال گذشته، گروهی از عالمان نخبه قادر بوده‌اند که در سطح بین‌المللی به پژوهش بپردازند، بخصوص در فیزیک، شیمی و برخی از حوزه‌های پزشکی.

■ حمایت اندک از آموزش عمومی مانع دسترسی بیش از ۸۰ درصد جمعیت به یک آموزش متوسط است.

ما بویژه باید از «مرکز بین‌المللی فیزیک نظری» سپاسگزاری کنیم که با حمایت مالی و نیز به وسیله یک رهبری علمی نمونه، کوشش واجد اهمیتی را برای رشد علم در کشورهایمان انجام می‌دهد. من همچنین مایلم که در خاتمه موضوع رشد علم در برزیل - جایی که در آن ۲۰ درصد تولید ناخالص ملی پس از روند تولید به سبب فقدان آموزش (تربیت) و دانش فنی مناسب به هدر می‌رود - دور نماهای رشد آینده آن، نقشی که توسط برخی جزایر کیفیت در جامعه علمی برزیل، ایفا شده و نقش «مرکز بین‌المللی فیزیک نظری» با چندین برنامه‌اش در خصوص کشورهای در حال توسعه، را یادآوری کنم.

1. News of ICTP, No. 62163, Seploct 1992.

چندین عامل وجود دارند که مانع رشد کامل علم در برزیل تا سطح کشورهای توسعه یافته می‌شوند، عواملی که اکثر آنها به دلایل سیاسی ارتباط دارند. فقدان حمایت مالی مناسب - یکی از این عوامل - را می‌توان متأثر از دو علت دانست. نخستین علت عبارت است از تفاوت‌های اجتماعی عظیم در درون جامعه برزیل. مقدار زیادی از منابع، به نفع گروه کوچکی از مردم، صرف حفظ یک نظام امتیازات نیمه فئودالی می‌شود. حیرت‌انگیز است که منابعی که در اصل برای علم و آموزش (یا حتی بهداشت) منظور شده‌اند، ممکن است نهایتاً در دست بزرگ زمینداران حامی گروه معینی از سیاستمداران قرار گیرند.

دومین علت سدکننده حمایت اساسی از علم و آموزش، وجود یک نظام به شدت بوروکراتیک در حکومت فدرال است، که می‌تواند منابع را برای مدتی طولانی نزد خود نگهدارد و اعطای آنها را آنقدر به تأخیر اندازد که به واسطه تورم شدید عملاً بی‌اثر شوند. گاهی اوقات مقامات فدرال تقریباً به طور رسمی از این واقعیت یاد می‌کنند: نام رسمی آن «هزینه احتمالی» است.

بنا به طرح کلی فوق، رهبری غیر علمی لاجرم به توانایی تحقق اهداف خود نایل می‌شود و عالمان جوان باید به نحو زودرسی در تصمیمات سیاسی مشارکت کنند، تصمیماتی که پایگاه علمی کشور را بیدار می‌سازند.

وانگهی، حمایت اندک از آموزش عمومی مانع دسترسی بیش از ۸۰ درصد جمعیت به یک آموزش متوسط است. اطلاعات به دست آمده از ریاست دانشگاه ساووپولو نشان می‌دهد که فقط در ۲۰ درصد از واحدهای درسی آموزش عالی حداقل معیارهای کیفیت (excellency) رعایت می‌شود.

علیرغم شرایط فوق، برخی جزایر کیفیت در برزیل پدیدار شده‌اند، عمدتاً در جنوب غربی، جایی که در آن تفکر جدید (مدرن) زمینه‌های مناسبی برای رشد یافت. در آنجا، دانشگاه دولتی بهترین دانشگاه در آمریکای جنوبی